MONOGRAFIA „VÂLSĂNEŞTI – UN SAT PE VALEA VÂLSANULUI”, DE VASILE P. MOISE, ÎNTRE CAPITOLIU ŞI TARPEIA

Nicolae P. LEONĂCHESCU[1]

ABSTRACT: In this paper are presented an detailed study trough the book named „Vâlsăneşti – un sat pe valea Vâlsanului”, author Vasile P. Moise. The study take into account the documentary sources (documents and oral testimony) and compared with archive documents and preview published books and documents. The entire study is created like an invitation at constructive dialog for improving the existent book and for created an unsubjective monography for the village of Vâlsăneşti.

KEYWORDS: rural monography, Vâlsan Valley, documentary resources.

1. Introducere

În anul 2012, s-a publicat la Piteşti lucrarea cu titlul menționat mai sus şi mi-a fost accesibilă de abia după doi ani.

Este prima lucrare de proporții (375 pagini) referitoare la un sat în care au trăit bunicii mei materni ale cărui coordonate istorice, demografice, sociale, politice, geografice etc. le cunosc atât cât omeneşte a fost posibil.

Autorul monografiei a fost profesor de limba română la şcoala din Tigveni timp de patrusprezece ani şi la Liceul Agricol (azi: Grupul Şcolar Agricol „Constantin Dobrescu-Argeş” din Curtea de Argeş până la pensionare (2005).

Arborele său genealogic cunoscut de noi începe în Ardeal unde un bărbat Moise şi soția lui au avut mai mulți copii din care câțiva baieți s-au stabilit în unele sate de pe valea Vâlsanului.

[1] Prof. univ. emerit dr. ing., Doctor Honoris Causa al Universității din Craiova; membru titular al Diviziei de Istoria Tehnicii a CRIFST al Academiei Române

Astfel, se constată documentar că, în anii 1827–1831, printre străinii" veniți în zonă figurează: Adam Ungureanu sin Moise şi Ion sin Moise la Vâlsăneşti; Mihail Ungureanu sin Moise („Mihail sin Moise Ungureanu") şi Pavel sin Moise în Valea Faurului etc. Ion sin Moise era prezent, în 1831 şi la Valea Faurului.

Autorul s-a născut în anul 1942 şi l-am cunoscut direct în persoană când identifica şi-şi nota informații scrise / publicate / orale. Evident, i-am atras atenția asupra fabulațiilor referitoare la natura relațiilor agrare şi spiritualitatea locuitorilor din Vâlsăneşti, recomandându-i să verifice MĂRTURIILE din presă cu DOCUMENTE autentice. Versiunile orale sugerate de unii locuitori pot fi deformate şi defazate conform intereselor de familie ori politice şi trebuie să le compare cu documentele conservate în Arhivele Statului.

Această primă carte publicată despre satul Vâlsăneşti demonstrează valoarea informațiilor folosite, puternica influență a politicului precum şi limitele autorului: erorile, subiectivismul, lipsa de experiență, fabulațiile specialistului în limba şi literatura română etc.

Ne vom opri, în analiza noastră, la doar câteva aspecte fundamentale.

2. Surse de informații

2.1. Documente

Din cele 114 „Documente referitoare la istoria satului Vâlsăneşti" prezentate în Addenda (pag. 269–343), patruzeci şi şase – impresionat de multe – au fost republicate după cele trei volume ale noastre intitulate „Stroeşti –Argeş. Documente şi mărturii" [1].

La „Bibliografie sumară" autorul a semnalat numai volumul al II-lea (cu 1991, anul apariției; corect: 1981). Pentru edificarea cititorului, notăm aceste documente reproduse:

4 (SAD I, documentul 6), 8 (I–9), 9 (I–10), 10 (I–11), 11 (I–14), 17 (I–15), 42 (I–50), 43 (I–51), 95 (I–168) şi Catografia din 1838, pp. 44–49 (I–146); 2 (II–1), 32 (II–25), 33 (II–31), 34 (II–32), 35 (II–33), 63 (II–51), 64 (II–53), 67 (II–54), 70 (II–59), 71 (II–62), 74 (II–74), 77 (II–78), 93 (II–52) şi Harta județului Argeş din 1718, p. 38 (II–11); 31 (III–2), 50 (III–12), 51 (III–13), 53 (III–14), 55 (III–52), 60 (III–59), 73 (III–313), 82 (III–432), 83 (III–454), 85 (III–458) şi 113 (III–663) etc.

Două documente publicate de autorul monografiei sunt sinteze de mai multe documente din volumul nostru şi anume: 62 (III–60, 106 şi 310);

68 (III–131, 137, 188.....199, 226, 236 şi 239). Acestora li s-a anexat următoarea notă: „(Grupaj de informații preluate din lucrările mai sus citate aparținând autorilor Ion Enache, Andreescu M., Leonăchescu N.)".

Lucrarea lui M. Andreescu citată a fost publicată în anul 2004 iar cea a lui Ion Enache – consăteanul monografistului – fiind „dactilografiată, 1971" nu ne-a fost accesibilă.

Studiul acestuia din 1964 l-am citit şi discutat cu autorul, semnalându-i erorile de datare şi localizare (SAD-I).

Cititorul poate constata că monografistul a indicat lucrarea noastră (SAD-II) numai pentru patrusprezece documente iar pentru celelalte treizeci şi unu n-a mai scris nimic. Unele dintre ele sunt „scoase din context" pentru a se putea fabula şi emite ipoteze avantajoase infractorilor! Tristă concluzie!

Ne permitem, în final, să zâmbim: la documentul 84 (p. 325) ni se spune: „Date culese din documentele citate"; în 93 (p. 330), se „citează" sursa: [2]Nicolae Leonăchescu-Năndraşu, *op. cit.* p. 604 („*op. cit*" SAD-II are doar 220 pagini. Corect: SAD-III, era „necitat"); la p. 216 s-a notat: „Academia de Înalte Studii comerciale şi industriale" (ortografie locală) etc.

2.2. Mărturii

Douăzeci şi cinci de texte sunt publicate în revista MIRON COSTIN din Bârlad în anii 1914–1916 de către învățătorul Gheorghe Florescu, astfel: documentul 26/13.07.1752 (publicat în anul 1914), 28/18.03.1759 (1914, p. 8), 49/28.03.1811 (1914), 54/09.12.1815 (1915, p. 27), 57/26.04.1822 (1914, pp. 44–45), 63/05.08.1830 (?! – Document la BAR 271-CXCI), 66/23.03.1832 (septembrie 1915, p. 135), 67/04.09.1832 (1916, p. 168), 75/1838 (septembrie 1915, p. 135), 76/1838 (aprilie 1916, p. 249), 79/06.06.1838 (1916, p. 249), 84/1840 (februarie 1914, p. 31), 86/12.04.1841 („Document trimis de învățătorul Gheorghe Florescu din Vâlsăneşti redacției revistei *Miron Costin*, Bârlad, iunie 1915"), 88/08.09.1846 (1916, p. 203), 89/31.12.1847 (ianuarie 1914, p. 81), 90/29.06.1848 (1916, p. 203), 91/25.11.1848 (1916, p. 203), 92/06.04.1850 (1916, p. 249), 94/07.06.1851 (1916, p. 265), 96/27.06.1853 (iunie 1916, p. 281), 97/02.08.1853 (iunie 1916, p. 281), 98/31.05.1855 (1916, p. 265), 99/30.10.1857 (1916, p. 265), 101/26.11.1865 (1916, p. 203) şi 102/20.05.1869 (1916, p. 203).

2.3. Un act fals

În paginile 279 şi 280, Vasile P. Moise a publicat actul cu numărul 12, datat ca fiind emis de Alexandru Iliaş la 14 ianuarie 1617. S-a publicat fragmentar în *Columna lui Traian* nr. 32 din 15 septembrie 1872 (pagina 1, coloanele 1 şi 2).

Este o MĂRTURIE clasică şi monografistul nu menționează, la finalul textului unde se află originalul ci doar atât: „Traducerea hrisovului este luată după cea publicată în „Columna lui Traian², anul III....".

„Actul Bolosinei" şi al soțului său pitarul Dima nu există dar se spune că ar fi fost dat pe timpul „răposatului Radu Mihnea" vodă şi prin el titularii donează toată averea lor „vecinilor" din Vîlsăneşti cu drept de moştenire.

N-am găsit, deocamdată, „actul Bolosinei" cu toate insistențele noastre şi nici o copie a lui. Judecând, însă, conjunctura în care a fost publicat dar şi după conținut şi stil, considerăm că este un fals. Argumentele şi dovezile sunt prezentate în continuare.

a) În anul 1812, pitarul Nicolae Rasti era deja proprietar de pământ în satele Vâlsăneşti şi Valea Faurului [SAD III–12]. Îşi consolidează gospodăria proprie şi exploatează terenurile prin cei şapte posluşnici, în 1814, dintre care şase sunt din Valea Faurului şi Duță, o slugă din Vâlsăneşti [SAD III. 12, 13, 23, 29 şi 33].

La 9 iunie 1825 era deja căsătorit cu Marghioala, fiica „răposatului Iordache Drăgoescu" şi făcea un schimb imobiliar, consolidându-şi poziția din Piteşti [SAD III, 58 şi 59].

Pe terenurile lor s-au clădit bisericile din Vâlsăneşti şi Valea Faurului, aşa cum s-a menționat în anul 1826 [SAD III, 60]

Marghioala Rasti provenea dintr-o familie argeşeană de prim rang: tatăl său a fost primar al oraşului Piteşti; fratele ei, D. Drăgoescu, era judecător – în anul 1840 – la Tribunalul din Piteşti, alături de preşedintele I. Cătuneanu [SAD III, 455, 458]; sora Marghioalei se numea Elena şi a fost soția lui Teodor C. Brătianu după cum ne spune Vasile P. Moise [p. 267].

Într-o asemenea conjunctură, Nicolae şi Marghioala Rasti au luat în stăpânire, fără nici un drept, teren şi păduri din sudul satului Vâlsăneşti care erau proprietatea Mănăstirii Bistrița, județul Vâlcea, situate pe raza satului Stroeşti. Locuitorii acestui sat erau embaticari şi îşi apărau statutul juridic încă din anul 1526 [SAD I, 3]. O dată cu intrarea în vigoare a Regulamentului Organic, egumenii de la Bistrița declanşează o serie de

acţiuni juridice şi-şi recuperează integral dreptul de proprietari. De la 4 iunie 1835 şi până la 14/26 august 1863 (Legea secularizării averilor mânăstireşti) stroeştenii au statutul de clăcaşi pe moşia Mănăstirii Bistriţa, administrată prin arendaşi.

Să reţinem că în perioada 23 aprilie 1836 – 23 aprilie 1839 a fost arendaş un „supus prusienesc" Gheorghe Petrovici Sârbu şi l-a urmat Dincă Brătianu (23 aprilie 1839 – 23 aprilie 1842). Acesta era socrul Elenei I. Drăgoescu.

Între timp, a fost organizat sistemul centralizat al Arhivelor Statului din Ţara Românească şi primul director a fost Iordache Rasti în perioada 1831–1837, un personaj important al analizei noastre fiind rudă cu Nicolae şi Marghioala Rasti din Piteşti.

Aceştia au acaparat samovolnic un teren deluros împădurit din nordul satului Stroeşti, încălcând hotarul istoric de la Valea Pîvniţii – Valea Romanaţilor. Terenul răpit era împădurit şi familia Rasti nu avea nici un act de proprietate pentru a se justifica.

Pe de altă parte, pe timp de iarnă au fost cartiruite trupe ruseşti. De exemplu, la 25 septembrie 1833 se confirmă oficial că vor fi cazaţi oşteni din Divizia a 7-a de pihotă cu Brigada de artilerie (SAD III, 137). În cele zece sate de pe Valea Vâlsanului au fost rechiziţionate 736 case (87 în Stroeşti şi 65 în Vâlsăneşti).

Au tăiat o parte din pădurea satului Stroeşti, din Valea Pivniţii şi până aproape de Masa de Pământ, un vârf de deal pe care – spune legenda – a poposit voievodul Vlad Ţepeş pentru supraveghere şi servirea dejunului.

Terenul defrişat de proprietarii din Vâlsăneşti pentru ei şi pentru oştenii Imperiului Ţarist s-a numit GOILA. După retragerea armatelor ruseşti, Nicolae şi Marghioala Rasti au gândit să câştige – într-un fel sau altul – procesele declanşate în 1836 de egumenul Mănăstirii Bistriţa aflate pe rol la Tribunalul din Piteşti.

În această perioadă, Stoica Butoi – un om de încredere al proprietarilor Rasti din Vâlsăneşti – stăpâneşte prin furt calificat pădurea din Stroiasca până la Valea Dragnii. Evident, pierde partida!

Stolnicul I. Cătuneanu obţine o delniţă în Vâlsăneşti iar Dincă Brătianu devine proprietarul unei roţi de moară, după cum ne informează monografistul.

Procesul se judecă în lipsa Marghioalei Rasti. La 28 iunie 1840, avocatul H. Filocsano nu mai găseşte dosarul cauzei la Tribunal [SAD III, 454].

Instanța hotărăşte ca toți vecinii moşiei Stroeşti să-şi facă hotărniciile şi, în final, toate să se compare cu cea a moşiei Stroeşti.

Procesul se reia după intrarea în vigoare a Legii Rurale din 1864. La 26 aprilie / 8 mai 1872, avocatul Fotache Radovici a cerut planul şi hotărnicia moşiei respective. I se răspunde (25 noiembrie 1872) sec: planurile şi hotărniciile căutate au fost luate la 26 august 1865 de locotenentul Nicolae Condeescu. De la Ministerul Justiției se dă trista constatare: „....actele referitoare la moşia Stroeşti sunt pierdute de mult timp". În anul 1873, Nicolae Condeescu era mort!

b) Zapisul Bolosinei n-a fost găsit nici în vreo copie. Actul fals publicat în COLUMN LUI TRAIAN (15 septembrie 1872) a apărut după moartea (1858) Marghioalei Rasti şi sunt convins că în publicarea lui a fost implicat şi Alexandru Odobescu, colaboratorul lui Bogdan Petriceicu Hasdeu la redacție, pentru că avea în Curtea de Argeş o reşedință sentimentală şi putea fi abordat.

„Traducerea" publicată are un stil specific secolului al XIX-lea şi presupun că a fost falsificat în cabinetul lui Iordache Rasti. Comparând textul acestei „traduceri" cu cel al altor acte din 1617, ies în evidență diferențe de stil şi conținut. De exemplu:

– „... această poruncă domnească satului Vâlsăneşti" (1872) versus:[2] această poruncă a domniei mele vecinilor din Vâlsăneşti[2] (1617);

– „Nanu Cizmaru" (1872) – existau cizme şi cizmari la noi în 1617?;

– „12000 aspri bani gata" (1872) – erau bani şi lei în 1617?;

– „actul de la Radu Vodă şi actul de la jupâneasa Bolosina" (1872) – domnii Țării Româneşti nu dau „acte" în 1617 [2];

– „Am scris Şerban logofătul în capitala Târgovişte, luna lui Ghenarie, 14 zile, anul mergător de la Adam 7125/1617"?!;

– „...acei vecini din Vâlsăneşti să fie cnezi pentru totdeauna, ceea ce îi confirmă dară şi domnia mea" – stil 1872!;

– Patronime moderne: Steliano, Gorganul, Grigore, Păruş (1872).

Despre „jupân Enache, marele stolnic" şi martor avem o ipoteză aparte: în anul 1827 vine pe moşia din Valea Faurului a lui Nicolae Rasti un „străin" numit „Ianache brat Ion ot Piteşti". Nu cumva, acest „Ianache fratele lui Ion din Piteşti" a fost implicat în operația de falsificare?! [SAD III, 62, 67, 76]. Semnele de întrebare sunt numeroase dar să lăsăm ca specialiştii Arhivelor Naționale să spună ultimul cuvânt.

În „Addenda" monografistul a publicat şi alte acte din propria colecție sau din colecții particulare. Regret că s-a grăbit a le publica fără să le

verifice autenticitatea ori să le scoată din context, ca lumina fericii locuitorilor din Vâlsăneşti să fie puternică.

3. Proces-verbal

Din când în când, la Vâlsăneşti izbucneşte câte un incendiu straniu a căror decriptare nu s-a prezentat în monografie. La 13 iunie 1946, a izbucnit un incendiu la o anexă a conacului şi, simultan, la casele unor intelectuali cu poziţii de lideri în Partidul Naţional Ţărănesc şi Partidul Naţional Liberal.

Atunci, s-a răspândit în Vâlsăneşti, de către soldatul bolşevizat în Devizia „Horia, Cloşca şi Crişan”, un vechi ordin rusesc: „Dă foc la cuib şi ciorile pleacă şi nu se mai întors!”. Ruşii l-au aplicat în spaţiile cucerite. Exemple: incendierea conacului boieresc, din Stroeşti-Râbniţa, Transnistia; operaţiile militare din Basarabia, conduse de A.V. Surorov (1729–1800) etc.

Gospodăriile din Vâlsăneşti afectate de această calamitate s-au aflat pe stânga drumului principal, în sensul de la conac spre sud. Pagubele au fost imense şi sinistraţii au plecat din sat, inclusiv proprietarul conacului. Cadrele didactice: Alexe Marin, Gheorghe Ciolcă, Alexe Mitrofan şi N.I. Costilă au fost angajaţi la şcoala din Stroeşti. A circulat zvonul, atunci, că incendiul a fost opera comunistului Gheorghe A. Păuna şi a adepţilor lui, ca un semnal pentru alegerile din 19 noiembrie 1946.

În aprilie 1962 s-a înfiinţat colhozul (Gospodăria Agricolă Colectivă) din Vâlsăneşti care s-a desfiinţat în ianuarie 1990. Un cadru didactic – acelaşi Gheorghe A. Păuna – a manevrat prin abuzuri de tot felul spre a-l înfiinţa. A asistat, stânjenit, cum şefii colhozului au dat foc arhivei şi unor imobile spre a se transforma în cenuşă orice dovadă a ilegalităţilor şi fraudelor specifice comunismului.

Am notat trist: „Schimbându-se regimul proprietăţii financiare, s-au schimbat şi relaţiile interumane, satul depopulându-se” [9, p. 129], [10, p. 68].

Printr-o tipică lege a comunismului primitiv, s-a infiinţat comuna Muşăteşti, cu centrul la Vâlsăneşti, în anul 1968 la presiunea comuniştilor conduşi de Gheorghe A. Păuna, directorul şcolii locale. Noii conducători de la primărie au ars, la izbucnirea revoluţiei din decembrie 1989, vechile dosare din arhiva institutţiei spre a se pierde urma infractorilor şi a hoţilor locali.

În Vâlsăneşti, circulă acum sloganul: „Nu mai avem acte originale pentru că au ars în incendiu. Inclusiv actul Bolosinei!"

Îi mulțumesc lui Vasile P. Moise că a putut salva un proces-verbal, dovadă a „competenței" de a-ți însuşi ce nu-ți aparține. Acest „Proces-verbal nr. 4" (114, p. 343) a fost încheiat la 1 noiembrie 1969, în şedința membrilor C.A.P. (Cooperativa Agricolă de Producție – colhozul comunist) din Vâlsăneşti. În sală au fost 128 colhoznici şi au votat în unanimitate „propunerea de schimbare a unui lot din punctul Buneşti al C.A.P. Vâlsăneşti cu lotul Costeasca al I.A.S. – Curtea de Argeş."

În prezidiu au fost aleşi: Nițulescu Alexandru, Păuna A. Gheorghe, Rădulescu Emanoil, Toader Ion şi Păuna P. Aurica (fiica adoptivă a comunistului). Cele două loturi aveau aceeaşi suprafață: 57 hectare. I.A.S. (Întreprinderea Agricolă de Stat – sovhozul comunist) – Curtea de Argeş ceda un teren agricol fertil în lunca Vâlsanului, din perimetrul satului Costeşti (fosta proprietate a lui Constantin P. Costescu-Hogioiu) care putea fi lucrat mecanizat şi se întindea până în dreptul gurii Văii Brazilor de pe raza satului Stroeşti.

Păuna A. Gheorghe intenționa ca hotarul sudic al satului Vâlsăneşti să fie mutat din Valea Pivniții la Valea Brazilor! N-a mai apucat s-o facă în stilul comunist al lui pentru că s-a pensionat în anul 1975 şi a decedat în 1995, ignorat de toți.

Totuşi, să nu ne grăbim: cu câțiva ani în urmă, primarul Păuna Mircea (ex-preşedinte al Consiliului C.A.P.-urilor din zonă şi ex-instructor județean P.C.R. Argeş) a şi pus un panou „personal" cu inscripția „STROEŞTI", semn că la Valea Brazilor începe teritoriul acestui sat. Panoul respectiv a dispărut dar părți din pădurea Stroiască au fost „retrocedate" unor prieteni de-ai lui din Vâlsăneşti.

Terenul cedat ca schimb în Buneşti era aproape steril: defrişat spălat de ape meteorice, fără stratul fertil, deluros şi plin de scaieți şi păiş.

Iată o caracteristică a multor locuitori din Vâlsăneşti. Au tăiat irațional pădurile pentru a obține terenuri specifice agriculturii şi zootehniei, au epuizat resursele din spațiul de geneză şi – ca migratorii de altădată – au început să acapareze teritorii străine spre a supraviețui. N-au respectat legile naturii ci s-au dorit stăpânii absoluți ai ei adoptând sugestii străine; mai ales în perioada comunismului când au încercat să exporte necazurile lor în satele vecine.

Schimbul de teritorii a fost anulat după revoluția din decembrie 1989 iar actul s-a putut recupera de către monografist. Bravo lui!

Alexandru Niţulescu, membru C.A.P., se pricepea la procese verbale falsificate; el falsificase în 1968 un proces-verbal similar prin care se confirma înfiinţarea comunei Muşăteşti cu primăria în Vâlsăneşti, act pe care nu l-au semnat cei chemaţi a fi reprezentaţi ai satelor componente ci comuniştii locali.

Cam aşa s-au petrecut lucrurile. Cine lucra pe terenurile din arealul colhozului?! Mâna de lucru din Vâlsăneşti era deficitară şi mobilizau la „muncă voluntară” ţăranii din satele componente şi elevii din clasele mari de la şcoala din Stroeşti.

Cândva, comunistul Păuna A. Gheorghe impusese ca acei elevi să facă naveta zilnic spre a se asigura normele cadrelor didactice la ei acasă. Şi-au bătut joc de elevi şi de părinţii acestora. Practica agricolă din programul de învăţământ se reducea la muncă în cadrul colhozului!

De unde veneau banii pentru clădirile noi, de utilitate publică, din Vâlsăneşti? Toată „autoimpunerea” plătită de locuitorii din Stroeşti s-a investit în aceste construcţii dar şi în cea a şcolii din Muşăteşti: În plus, colhoznicii din Vâlsăneşti au luat cu japca toată averea (oi, porci, vite cornute, saivan, lemne de foc, etc.) ale Întovărăşirii Zootehnice din Stroeşti, furt de care nu s-a sesizat nici un organ public. Încă un exemplu, care ilustrează comportarea criminală a liderilor colhozului din acest sat românesc. Unii membrii ai C.A.P. Vâlsăneşti care aveau părinţi pensionari în Stroeşti au fost obligaţi să plătească nişte „contribuţii” mărite cu scopul de a acapara şi veniturile acestor bătrâni.

Despre toate acestea, autorul monografiei n-a relatat pentru cei de mâine!

4. Toponime „comuniste”

Vasile P. Moise ne oferă o şansă rară: putem afla cum apar toponimele comuniste şi la Vâlsăneşti, de genul: „Piaţa lui Stalin”, „Oraşul Stalin” etc.

După înfiinţarea colhozului în 1962 au dispărut hotarele dintre proprietăţi, s-au tăiat pomii fructiferi („Prunii Anii”), s-au curăţit locurile de mărăcini şi de „resturile” de păduri particulare etc. pentru a se putea practica şi pe dealuri o agricultură de „tip nou”.

Toponimele vechi reprezentau o „istorie pietrificată” a locurilor dar au fost ignorate şi uitate pentru că erau „burgheze”. Timpul însă nu iartă. Procesele naturale nu pot fi înlocuite cu sloganuri redirecţioniste sau cu ordine comuniste venite de la diverşi analfabeţi puşi să conducă destine umane.

Am fost invitat la acțiunile din 19 şi 20 august 1972 organizae la Vâlsăneşti [5]: o sesiune ştiințifică şi culturală, inaugurarea Monumentului Eroilor şi înființarea Societății Cultural-Ştiințifice „Bolosina". Organizatorul comunist Păuna A. Gheorghe nu mi-a permis a prezenta comunicarea „Istorie şi ştiință" (19 august 1972) dar mi-a permis a lua cuvântul la „Discuții" (20 august), după prezentarea proiectului de statut al societății preconizate. Ştia că am experiența publicării unui volum de documente [1] şi a înființării (27 iulie 1972) Societății Cultural -Ştiințifice „Stroeşti – Argeş".

Am aflat la această manifestare că au şi ei un toponim „Movila lui Mircea" de care bătrânii colhoznici nu ştiau. La „Discuții" am subliniat următoarele aspecte:

1) Din statut nu rezultă caracterul ştiințific al viitoarei structuri pe care nici un referent nu l-a susținut la sesiune, în ziua precedentă;

2) În loc de „Bolosina" să se adopte numele satului „Vâlsăneşti";

3) N-am aflat încă din documente dacă a existat o jupâneasă Bolosina cu proprietăți funciare în zonă şi referințe la donația ei. S-ar putea să nu fi existat, rețin un nume „Boluşin pitarul" de care am aflat întâmplător, în cercetările mele.

Secretarul Comitetului Județean P.C.R., Gheorghe Năstase, prezent în prezidiu lângă mine, m-a susținut. Aşa s-a adoptat, prin vot, înființarea Societății Cultural „Vâlsăneşti – Argeş".

La Muşăteşti s-a înființat [5] Societatea Cultural-Ştiințifică „Constantin Dobrescu – Argeş" (27 mai 1973). Nici aici nu mi s-a permis a prezenta o comunicare ştiințifică, dar la „Discuții[2] am propus aceleaşi îmbunătățiri în statut fără să fie adoptate. Cele două societăți n-au funcționat. La Stroeşti, funcționează şi astăzi; la 27 iulie 2014 s-au desfăşurat lucrările celei de A 42-a Sesiune Ştiințifică Națională „Stroeşti-Argeş".

4) Am cerut să văd „Movila lui Mircea" şi un răspuns la întrebarea: „De ce se inaugurează Monumentul Eroilor din Vâlsăneşti în 1972, pe câtă vreme – în alte sate – monumentul a fost ridicat în anii 1920–1922!" Mi s-a dat un ghid – paznicul şcolii – şi marți, 22 august 1972, m-am dus cu el să văd „Movila lui Mircea" (monografistul îi zice: „Masa lui Mircea cel Bătrân"). Am ajuns pe platoul de răsărit al satului Vâlsăneşti la hotarul cu vecinii din Vărzăroaia – Pietroşani de pe Valea Râului Doamnei. Un loc „pustiu": defrişat de vreme; apele din precipitații se adună în bălți pentru că nu au panta de scrugere („băltesc"); vegetație slabă, naturală etc.

Ghidul mi-a arătat o „vâlcea” scurtă în care se scurge apa din jur şi se înfiltrează în subteran.

– Aici a fost „Movila lui Mircea” – îmi spune ghidul – şi n-a mai rămas nimic din ea. Eu nu ştiam de ea dacă nu-mi spunea şi mie directorul meu, Gheorghe Păuna.

Am înțeles totul şi ghidul mi-a confirmat:

– În Vâlsăneşti n-am avut multe denumiri de locuri iar cele care mai erau: Prunii Anii, Găitan şi altele au dispărut după colectivizare. Directorul şcolii e invidios pe cei din Stroeşti că au foarte multe denumiri vechi de locuri. Cel mai mult îi deranjează Masa de Pământ a lui Vlad Țepeş. Eu mai ştiu şi altele: Poiana Doamnei, Fântâna Doamnei, Tabăra Tătarilor, Talaba, Mândra, Mălăişte. Gheorghe Păuna vrea să facă el denumiri noi de locuri că în Vâlsăneşti nu mai avem.

M-am lămurit cu privire la manevra „toponimică” locală pe care o susțin şi astăzi cei de la primărie. Din păcate şi Vasile P. Moise, sub presiunea sponsorilor din Vâlsăneşti şi a primarului Păuna Mircea, dă de înțeles că MASA DE PĂMÂNT a lui Vlad Țepeş este de acum Movila lui Mircea cel Bătrân.

Monografistul scrie despre Plaiul Oii şi Masa de Pământ ca şi cum s-ar afla deja pe terenul colhoznicilor din Vâlsăneşti [pp. 27–29, 72, 74]. Aceştia vor să zică „Masa lui Mircea cel Bătrân” la ceea ce noi ştim că este Masa de Pământ a lui Vlad Țepeş; ba, mai mult, afirmă că este Masa lui Radu Vodă (bătrânii din Retevoieşți îi zic „Poiana lui Radu”, un toponim legat de haiducul Radu lui Anghel din Greci).

Fabulații şocante, fără documente care ascund intenții comuniste expansioniste! Cine n-are bătrâni ai locului să nu-i importe din pustiul Hoardei de Aur!

Îi mulțumesc monografistului pentru un semnal referitor la ocupația germană a zonei în Primul Război Mondial: „Nemții au tăiat pădurea de stejar de la Stroiasca. Oamenii erau forțați să iasă la muncă. Se făceau scânduri, duse la Curtea de Argeş, apoi în Germania. Un an şi jumătate s-a lucrat, mecanicul la motor era unul Kramer din Curtea de Argeş” [p. 59]. Noi am dat multe detalii despre acest jaf forestier.

În august 1968 l-am cunoscut foarte bine pe cercetătorul Turcu L. Gheorghe care studia „flora şi vegetația” din zonă. Găsise în Stroeşti „Sfagnetul de la Lacul cu Ochiu” zis şi „Lacul fără Fund”, dovezi de certă valoare ştiințifică pe care le-a consemnat în lucrările publicate [6, 7, 8].

Am cercetat împreună traseul: Zafii, Cerneți, Şoptana, Hoaga Năndrăşoii, Pană, Mălăişte, cele trei poieni „La Părul Mătuşii" etc. Cu această ocazie mi-a mărturisit că a fost şantajat de autoritățile colhozului din Vâlsăneşti şi de comunistul Păuna Gheorghe ca să menționeze şi localitatea Vâlsăneşti în lucrările sale ştiințifice.

Pentru că îi asigurau, de la bucătăria colhozului, o parte din hrană, l-au amenințat cu înfometarea ca să scrie „Goila-Vâlsăneşti" pe „Profilul geografic nr. 1" [7].

Mai târziu, primarul comunist Păuna Mircea a folosit acest plan ca să justifice furturile de terenuri împădurile din zona Masa de Pământ – Stroiasca în vederea „retrocedărilor" – la schimb – cu alte terenuri ocupate în Valea Faurului de prietenul său, inginerul silvic Jean D. Păuna!

Aşa „scriu" unii istoria: fură pe față declarând ca au „dreptul"! Este necesar ca cineva să scrie despre aceste realități în monografiile satelor unde nu prea au fost mulți sfinți după 1944.

5. Acord final

Tentativa de a descrie marile personalități generate de familiile originare din satul Vâlsăneşti nu răspunde la întrebarea clasică: „Ce au creat?!"

Am cunoscut personal pe unii dintre cei descrişi – fie şi lapidar – în monografie (Alexandru N. Drăgoi, profesor de desen, p. 220; Titus Gh. Păuna, profesor de ştiințe naturale, pp. 233–234; Alexandru N. Retevoescu, avocat originar din Stroeşti al cărui fiu, Nicolae mi-a fost student, pp. 238–241 ş.a.).

Cu Gheorghe I. Popescu-Drăgoi (1901–1995) am colaborat în cadrul Societății Cultural-Ştiințifice „Stroeşti – Argeş". Tatăl său avea prenumele de Ioniță – Niță (pp. 242–244). Gheorghe a fost un singuratic şi averea lui culturală (cărți, documente, piese arheologice, tablouri, casa-muzeu, scrisori etc.) a fost distrusă şi chiar furată de liderii comunişti ai satului.

Personalitatea lui Ioan A. Nițulescu (5 februarie 1897 – 24 mai 1962) merită a fi evidențiată; a decedat în puşcărie la câteva zile după înființarea colhozului din Vâlsăneşti [pp. 244–248]. Era anul când au fost amnistiați toți cei condamnați politic iar numele celui care a făcut denunțul se cunoaşte „dar momentul nu este prielnic unei dezvăluiri" [p. 245]. Ce mai aşteaptă monografistul?!

Despre Ion N. Niculescu (1846 – 27 septembrie 1915) am aflat mai multe în ziua de 25 iulie 1982. La cea de A XI-a Sesiune Ştiințifică de

Vară „Stroeşti-Argeş", profesorul bucureştean Augustin Macarie a susţinut comunicarea cu titlul: „Societatea „Curtea de Argeş" şi rolul ei în promovarea învăţământului profesional", la care au asistat şi rude ale fotografului. Cu acest prilej, a fost prezentat un album cu fotografii făcute de I. Niculescu pe care l-a salvat „un elev de la Seral" din podul unei case ce urma a fi demolată. Monografistul nu a venit la această sesiune ştiinţifică.

Domeniul acesta al „Micului Panteon" trebuie completat şi corectat în viitoarea ediţie a monografiei. În acest sens, ne permitem unele sugestii.

a) Inginerul Gheorghe R. Zotovici este fiul natural al Elisabetei Gr. Toteanu din Stroeşti, conceput cu Radu Rosetti (SAD I, p. 297) şi a avut o activitate inginerească performantă fiind şi preşedintele Secţiei a IV-a AGIR [11, poz. 141].

b) Medicul Adolf Grunau n-a fost un personaj idilic. Studii recente au înregistrat şi „umbre" de genul următor: „În mai 1883 era implicat într-o întrerupere ilegală de sarcină. În acelaşi timp, ca proprietar era obligat să confirme hotărnicia moşiei vecine Stroeşti ale cărei hotare fuseseră încălcate de predecesorii săi" [4].

c) Maria, soţia lui Gheorghe Dumitrof – Dulghenof, s-a născut în Stroeşti şi a fost fiica legitimă a lui Ilie Bucura. Actul de naştere din 1894 l-am publicat [SAD II, 112] ca şi alte dovezi de stare civilă [SAD III, 663, 670, 671]. Am cunoscut-o personal şi păstrez fotografia ei şi scrisorile pe care mi le-a trimis din Piteşti.

d) Sănătatea locuitorilor din Vâlsăneşti a fost afectată puternic de doi factori: staţionarea pe teritoriul satului a unor trupe militare străine (ruseşti, în anii 1830–1832, iarna; germane şi ungare, în 1916–1948) şi căsătoriile endogame (au general procese de degradare genetică şi epigenetică: sterilitate, impotenţă, malformaţii, avorturi, copii puţini etc.). Un singur exemplu este edificator: la 3 noiembrie 1913 s-a publicat în revista GLASUL ARGEŞULUI nr. 18, următoarea ştire: „Comuna Vâlsăneşti din acest judeţ este contaminată de sifilis cu manifestări în cavitatea bucală (plăgi mucoase sifilitice). Peste 100 persoane sunt bolnave... Cerem îndeosebi izolarea bolnavilor la dispensarul din Stroeşti, aşezat la 3–4 km" [9, p. 80].

Unii lideri din Vâlsăneşti nu au avut familii proprii şi urmaşi direcţi; au suferit de complexul de inferioritate şi al lipsei de încredere; de aici supralicitarea şi intransigenţa poruncilor date.

e) Lipsa unei solidarităţi spirituale de tradiţie a dus la furtuni reciproce şi chiar la crimă. Gheorghe I. Ciolcă l-a prins pe Dumitru Păuna,

zidarul, furându-i buşteni din petecul de pădure al lui din Valea Pivniţii. L-a ameninţat cu toporul că dacă-l mai prinde, îl omoară. Soţiile lor erau surori.

Una din victimele hoţilor din Vâlsăneşti care furau lemne din pădurea Statului, controlată de pădurarul Dumitru I. M. Ionescu din Stroeşti, a fost Nicolae I. M. Ionescu-Apostescu (1847–1915) zis Nae Ionescu, proprietarul lotului numărul 34 care avea hotarul nordic Valea Pivniţii.

Într-o noapte, venea din Vâlsăneşti spre cabana lui de la „Marcu" şi a surpins un grup de trei hoţi care veneau cu lemne din pădurea Stroiasca. La podul peste Valea Pivniţii i-a oprit, amenintându-i că-i denunţă la pădurar, fratele său.

Cei trei infractori: Maria, Ileana şi Niţă – copiii lui Dumitru al lui Pătru – l-au luat la bătaie; i-au zdrobit faţa şi dinţii, lăsându-l trântit la pământ. Pe întuneric, nu i-a recunoscut.

După şase săptămâni, Nae Ionescu a decedat. Mai târziu, când se afla pe patul de moarte, Niţă al lui Dumitru lui Pătru din Vâlsăneşti şi-a recunoscut vina [11, poz. 174].

f) Rivalitatea grupurilor politice din Vâlsăneşti a fost de notorietate şi, de aici, denunţuri, bătăi, crime, arestări, sentimente de ură lăsate moştenire etc.

g) Sectele religioase care au apărut în Vâlsăneşti de-a lungul timpului au adâncit dezbinarea şi înstrăinarea locuitorilor şi despre asta ar trebui să se scrie în monografii. Recent, s-a construit o biserică baptistă care-şi recrutează adepţii promiţându-le fericirea veşnică.

Constatăm, în final, că putem formula şi câteva concluzii pe care le prezentăm în continuare:

1) În satul Vâlsăneşti a funcţionat şi se mai experimentează încă metoda FORMELOR FĂRĂ FOND, profesată de unii lideri locali care au aderat neperformat la sugestii străine TRADIŢIEI, faţa vizibilă a legilor profunde de sistem;

2) Lipsa de unitate spirituală şi de coeziune etno-istorică i-a făcut pe locuitori să fie vulnerabili pe toate planurile;

3) Idolatrizarea piramidală a boierilor proprietari de terenuri şi cu conacul în centrul satului i-a condamnat pe unii să plece din sat ca să nu devină servitori / servitoare la „curte". Satul se depopulează în continuare deoarece liderii colhoznici sunt la primărie şi se consideră „boieri de tip nou"!

4) Familiile au copii puţini sau nu au deloc iar în casele goale se stabilesc, acum, familii de rudari care se comportă în mod clasic. Şcoala din sat are, astăzi, doar zece elevi în clasele I – IV şi o singură învăţătoare.

5) Ecosistemul în care a apărut satul Vâlsăneşti a fost distrus de localnici. Refacerea lui este o datorie a viitoarelor generaţii.

Sper ca Vasile P. Moise, monografistul, să ne facă bucuria unei noi ediţii, din care să dispară subiectivismul şi invidia liderilor neputincioşi, generatoare de falii profunde şi de durată în spiritualitatea celor din Vâlsăneşti.

Cu oglinda profesionalismului şi cu lupa adevărului poate redacta o MONOGRAFIE de referinţă.

Îi dorim succes şi-l aşteptăm la un dialog performant.

Bibliografie

[1] Leonăchescu – Năndraşu, N. – Stroeşti – Argeş. Documente şi mărturii. Vol. I, Editura Litera, Bucureşti, 1971; Vol. II, Editura Scrisul Românesc, Craiova, 1981; Vol. III, Casa de Editură şi Librărie „Nicolae Bălcescu”, Bucureşti 2000 (prescurtat: SAD I, II, III).

[2] Rezachievici, C. – Enciclopedia domeniilor române. Cronologia domnilor români din Ţara Românească şi Moldova. Vol. I, Secolele XIV–XVI. Editura Enciclopedică, Bucureşti, 2001.

[3] Giurescu, Dinu C. ş.a. – Istoria României în date. Editura Enciclopedică, Bucureşti, 2003.

[4] Leonăchescu, N.P. – Premise istorice ale tehnicii moderne româneşti. Editura AGIR, Bucureşti 2007, pp. 810–813 („Familia Grunau”) şi p. 885 (arbore genealogic) etc.

[5] SECERA ŞI CIOCANUL, Piteşti, Nr. 5662, 1 august 1972; p. 2 (Ion Popescu: „La Stroeşti – Argeş – Prima sesiune ştiinţifică de vară, Constituirea societăţii cultural-ştiinţifice”); Nr. 5683, 26 august 1972, p. 2 („Societatea culturală Vâlsăneşti, un vlăstar viguros al noii conştiinţe a satului”; Nr. 5918, 30 mai 1973, p. 2 (Traian Ciuculescu – „O nouă Societate Cultural Ştiinţifică „Constantin Dobrescu-Argeş””).

[6] Turcu, Gheorghe L. – Sfagnetul de la „Lacul cu Ochiu (reg. Argeş)”. Comunicările Academiei Republicii Populare Române, 15 decembrie 1960, Biologie, Tom XI nr. 6, 1961, pp. 665–673.

[7] Turcu, Gheorghe L. – Profile geobotanice în regiunea deluroasă dintre Argeş şi Râul Doamnei. Institutul Agronomic „Nicolae Bălcescu” Bucureşti; Lucrări Ştiinţifice, Seria A, Agronomie, XII, 1969, pp. 375–382.

[8] Turcu, Gheorghe L. – Flora şi vegetaţia regiunii deluroase dintre Argeş şi Râul Doamnei. Teza de doctorat, 1970, Universitatea din Bucureşti, Facultatea de Biologie.
[9] Leonăchescu, N.P. – Constantin Beldie, văzut din alt secol. Editura AGIR, Bucureşti, 2011, pp. 80, 116, 117, 119, 120, 128 şi 129.
[10] Leonăchescu, N.P. – Inginerul Alexandru C. Beldie. Editura AGIR, Bucureşti, 2010, p. 68.
[11] Leonăchescu, N.P. – Caietele stroeştenilor, vol. II, poziţiile 141 şi 174 (mss).